

ملاصدرا و روش‌شناسی انتقادی

فهم ظاهرگرایانه از دین

سمیه ملکی^(۱)

مهدی امامی جمعه^(۲)

نفیسسه اهل سرمدی^(۳)

گفتمان خشونت، دنیاگرشدن علما، پیدایش شبه
علما بجای عالمان واقعی و شکلگیری فرهنگ ریا
و نفاق شود.

کلیدواژگان: ظاهرگرایی، تفسیر، تأویل، دین،
ملاصدرا.

مقدمه؛ ملاصدرا و عوامل سوء فهم دین
ملاصدرا بواسطه اتحاد و هماهنگی بی که میان
برهان، عرفان و قرآن ایجاد نموده، توانسته ابداعات
و جهشی در مباحث فلسفی بطور عام و تفسیر
دین بطور خاص، ایجاد کند. او چون دین را وحیانی
والهی و خداوند را خیر محض میداند، برای دین
هیچگونه اثر منفی قائل نیست و مشکل را در
تفسیر نامناسب از دین میداند و معتقد است اگر
تفسیر درستی از دین ارائه شود، میتواند بستری
مناسب برای تعالی انسان فراهم کند.

در این پژوهش برآنیم تا دیدگاه نقادانه ملاصدرا
را در رابطه با روش‌شناسی فهم ظاهرگرایانه از دین

چکیده

تفاسیر ظاهرگرایانه و سطحی از دین همواره در
تاریخ اجتماعی دین جریان داشته و بعضی از این
تفسیرها سبب ظهور جریانهای متحجر و تکفیری
و در نتیجه بروز چهره‌ی خشن، خشک و متعصب
از دین شده است. ملاصدرا یکی از فیلسوفانی
است که نقد این نوع تفاسیر، یکی از محورهای
اساسی اندیشه او بوده است. این پردازش نقادانه
تا آنجا است که دستکم دو مورد از آثار خود - کسر
اصنام الجاهلیه و رساله سه اصل - را بطور کامل
بدان اختصاص داده است. این نقد در اندیشه
ملاصدرا ساحت‌های مختلفی دارد که کمتر به آن
توجه شده، بنابراین نوشتار حاضر از طریق روش
اسنادی، تحلیل محتوا و توصیف‌گرایانه به طرح و
بررسی آنها پرداخته است. این ساحتها عبارتند
از: بررسی عوامل زبانی، عوامل عقلانی و عوامل
نفسانی در فهم دین. بررسی مجموع عوامل در
این ساحت‌های سه‌گانه نشان میدهد که ظاهرگرایی
میتواند موجب بروز جمودگرایی دینی، شکلگیری

تاریخ دریافت: ۹۸/۴/۳۰ تاریخ تأیید: ۹۸/۷/۲۳

(۱). دانشجوی دکتری حکمت متعالیه دانشگاه اصفهان؛ somayeh.malleki1365@yahoo.com

(۲). دانشیار گروه فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه اصفهان (نویسنده مسئول)؛ m.emami@ltr.ui.ac.ir

(۳). استادیار گروه فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه اصفهان؛ n.ahlsarmadi@ltr.ui.ac.ir